

Igor Antauer
državni svetnik

2

Številka: 213-01-2/2020/2
Ljubljana, 9. 10. 2020

Gospod
Alojz Kovšca
predsednik
Državnega sveta Republike Slovenije

Zadeva: Vprašnji in pobuda v zvezi s postopkom izdaje soglasja Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje v postopku pridobitve enotnega dovoljenja za prebivanje in delo

Na podlagi 66. in 98. člena Poslovnika Državnega sveta (Uradni list RS, št. 70/08, 73/09, 101/10, 6/14, 26/15, 55/20 in 123/20) predlagam, da Državni svet podpre in na Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti ter Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje naslovi naslednji vprašnji:

- 1. Kako Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti razlaga 7. točko prvega odstavka 17. člena Zakona o zaposlovanju, samozaposlovanju in delu tujcev v povezavi s 6. členom obeh Protokolov o izvajanju Sporazumov med Republiko Slovenijo in Srbijo ter Republiko Slovenijo in Bosno in Hercegovino o zaposlovanju državljanov obeh držav v Republiki Sloveniji?**
- 2. Ali je Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti seznanjeno z neenotno prakso pri pridobitvah soglasja Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje v postopkih izdaje enotnih dovoljenj za prebivanje in delo?**

Na Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje pa bi naslovil naslednjo pobudo:

- 3. Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje naj poenoti prakso pri reševanju vlog za podajo soglasja za zaposlitev v postopku pridobitev enotnega dovoljenja za prebivanje in delo.**

Obrazložitev:

V Republiki Sloveniji za številna delovna mesta v deficitarnih poklicih pogosto ni mogoče najti ustreznih delavcev, zato se soočamo npr. s pomanjkanjem zidarjev, kuharjev, varilcev, tesarjev ipd. Delodajalci so zato za tovrstna delovna mesta delavce prisiljeni iskati v tujini, pogosto v državah, ki niso članice Evropske unije (v

nadaljevanju: tretje države). Delavci iz tretjih držav zato vse pogosteje prihajajo v Republiko Slovenijo z željo, da bi tu našli primerno zaposlitev. Pogosto državljani tretjih držav v Republiko Slovenijo pridejo s pomočjo kadrovskega agencij, ki delujejo kot vezni člen med delavci iz tretjih držav in slovenskimi delodajalci. Pred prihodom v Republiko Slovenijo in pred začetkom opravljanja dela morajo imeti delavci iz tretjih držav urejena tudi vsa potrebna dovoljenja za prebivanje in delo.

Državljan tretjih držav lahko v skladu s 37. členom Zakona o tujcih (Uradni list RS, št. 1/18 – uradno prečiščeno besedilo, 9/18 – popr. in 62/19 – odl. US; v nadaljevanju: ZTuj-2) zaprosijo za enotno dovoljenje za prebivanje in delo (v nadaljevanju: enotno dovoljenje). Gre za dovoljenje za začasno prebivanje in delo, ki tujcu omogoča da vstopi, prebiva in dela v Republiki Sloveniji. Vlogo za pridobitev enotnega dovoljenja lahko vloži tudi delodajalec, oziroma njegov pooblaščenec, najpogosteje kadrovska agencija. Enotno dovoljenje se tujcem iz tretjih držav izda, če izpolnjuje določene zakonske pogoje iz ZTuj-2, če pristojni organ po zakonu, ki ureja zaposlovanje in delo tujcev, poda soglasje k izdaji enotnega dovoljenja in ne obstajajo razlogi za zavrnitev izdaje dovoljenja. Za izdajo enotnega dovoljenja delavcu iz tretje države mora soglasje v določenem roku tako podati tudi Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje (v nadaljevanju: ZRSZ).

Zakon o zaposlovanju, samozaposlovanju in delu tujcev (Uradni list RS, št. 1/18 – uradno prečiščeno besedilo in 31/18; v nadaljevanju: ZZSDT) določa pogoje za zaposlovanje, samozaposlovanje in delo tujcev ter s tem povezane naloge Republike Slovenije za urejanje in zaščito trga dela. ZZSDT v prvem odstavku 17. člena določa pogoje za podajo soglasja za zaposlitev v postopku izdaje enotnega dovoljenja. ZRSZ na zahtevo upravne enote poda soglasje k enotnemu dovoljenju, če je izpolnjenih več pogojev, med drugim tudi, da v evidenci brezposelnih oseb ni ustrezne brezposelne osebe, vendar lahko v skladu z osmim odstavkom 17. člena ZZSDT minister, pristojen za delo, na podlagi ugotovitve, da zaposlovanje tujcev ne bo škodljivo vplivalo na trg dela, ob upoštevanju stanja brezposelnosti, strukture zaposlovanja in regionalnih potreb za odpiranje novih delovnih mest v okviru posameznih gospodarskih panog, s soglasjem socialnih partnerjev določi poklice, v zvezi s katerimi se soglasje k enotnemu dovoljenju ali pisni odobritvi za namen zaposlitve poda brez ugotavljanja izpolnjevanja tega pogoja. Seznam teh poklicev je določen v Odredbi o določitvi poklicev, v katerih zaposlitev tujca ni vezana na trg dela (Uradni list RS, št. 32/17, 52/17, 5/18, 44/18, 82/18, 43/19 in 82/19), med te poklice pa spadajo npr. varilci, vozniki težkih tovornjakov in vlačilcev, orodjarji, strugarji, zidarji, kuharji, elektromehaniki ipd.

Prvi odstavek 17. člena ZZSDT kot enega od pogojev za izdajo soglasja ZRSZ določa tudi, da tujec izpolnjuje pogoje, ki jih zahteva delodajalec. V postopku izdaje soglasja za pridobitev enotnega dovoljenja, ZRSZ od delodajalcev (oziroma kadrovskega agencij) zahteva, da dokažejo, da tujec izpolnjuje delodajalčeve pogoje. V praksi težave nastanejo takrat, ko delodajalci od delavca ne zahtevajo npr. dokazila, da je delavec po poklicu kuhar, delovne knjižice ali formalnih izkušenj. Zaradi pomanjkanja na trgu delovne sile se namreč nekateri delodajalci zadovoljijo tudi z neformalnimi izkušnjami, od delavca pa pogosto zahtevajo le osnovnošolsko izobrazbo. ZRSZ na drugi strani od delodajalcev občasno zahteva, da ob zaposlitvi delavca kot npr. kuharja predložijo formalna dokazila, kot so potrdilo o nacionalni poklicni kvalifikaciji ali potrdilo o opravljenem izobraževanju, čeprav delodajalec od

delavca teh dokazil ni zahteval v objavi delovnega mesta. Pri tem po besedah kadrovskega inšpektorata prihaja do različnih interpretacij tudi znotraj ZRSZ na način, da v postopku pri enem delavcu iz tretje države delodajalcu navedenih dokazil ni treba predložiti, v postopku pri drugem delavcu pa jih ZRSZ zahteva.

Pri tem je treba opozoriti tudi na Sporazum med Vlado Republike Slovenije in Svetom ministrom Bosne in Hercegovine o zaposlovanju državljanov Bosne in Hercegovine v Republiki Sloveniji in Protokol o izvajanju Sporazuma med Vlado Republike Slovenije in Svetom ministrom Bosne in Hercegovine o zaposlovanju državljanov Bosne in Hercegovine v Republiki Sloveniji (Uradni list RS - Mednarodne pogodbe, št. 14/12, 5/13, 6/17; v nadaljevanju Protokol) in ustrezen sporazum s Srbijo¹, ki sta pomembna predvsem ob dejstvu, da veliko delavcev iz tretjih držav prihaja predvsem iz Bosne in Hercegovine ter Srbije. Pri tem velja opozoriti, da 6. člen obeh Protokolov določa, da vlogo za izdajo dovoljenja delodajalec vloži pri pristojnem nosilcu države zaposlitve (ZRSZ) na ustreznem obrazcu, vlogi pa priloži podpisano pogodbo o zaposlitvi. Če je pogodbo o zaposlitvi z izbranim kandidatom delodajalec sklenil takoj po razgovoru na kraju samem v državi izvora, kopijo potnega lista izbranega kandidata, kopijo dokazil o ustrezni izobrazbi oziroma kvalifikacijah, če je za razpisano prosto delovno mesto zahteval določeno izobrazbo oziroma kvalifikacijo ter dokazilo o plačani upravni taksi. Protokola od delodajalca tako ne terjata, da priloži še dodatna dokazila o poklicni usposobljenosti ali izobrazbi delavca, če teh dokazil sam ni zahteval od delavca.

V praksi tako pride do situacije, ko zaradi zapletov pri pridobivanju soglasja ZRSZ v postopku pridobitve enotnega dovoljenja, preteče veliko časa od sklenitve dogovora (pogodbe o zaposlitvi) med delodajalcem in delavcem ter začetkom opravljanja dela, če je soglasje ZRSZ ne glede na njun dogovor na koncu sploh podano. Pri tem je treba opozoriti, da imajo delodajalci za izbranega delavca iz tretje države že predvideno delovno mesto, na katerem pa v času pridobivanja vseh ustreznih dovoljenj kljub potrebam delodajalca delavec dela ne more opravljati. Tovrstne administrativne ovire zaradi različnih interpretacij 17. člena ZZSDT predstavljajo oviro za delodajalce, saj ne morejo poslovati v predvidenem obsegu, s tem pa se povzroča tudi gospodarska škoda v posamezni panogi.

Prakso v postopku pridobivanja soglasja ZRSZ je treba poenotiti, saj bi se s tem zagotovili tudi pravna varnost in učinkovitost postopkov. Delodajalci in kadrovske agencije bodo tako že vnaprej vedeli, katera dokazila morajo v postopku priložiti, temu ustrezno pa bodo prilagodili tudi iskanje delovne sile v tretjih državah, saj bodo že pri ocenjevanju kandidatov lahko izločili tiste, ki jim ustreznih dokazil ne bodo mogli predložiti. Na koncu je treba tudi ponovno opozoriti, da v nekaterih gospodarskih panogah v Republiki Sloveniji delavcev primanjkuje, kar že samo po sebi negativno vpliva na gospodarstvo, zato bi bilo treba stremeti k cilju, da na vseh področjih čim bolj poenostavimo administrativne postopke pri zaposlovanju tujcev iz tretjih držav.

¹ Podoben sporazum in protokol je Republika Slovenija sklenila tudi s Srbijo, glej Sporazum med Vlado Republike Slovenije in Vlado Republike Srbije o zaposlovanju državljanov Republike Srbije v Republiki Sloveniji in Protokol o izvajanju Sporazuma med Vlado Republike Slovenije in Vlado Republike Srbije o zaposlovanju državljanov Republike Srbije v Republiki Sloveniji (Uradni list RS - Mednarodne pogodbe, št. 9/19, 12/19)

Državni svetnik
Igor Antauer, l.r.